

PŘÍJEZDOVÝ A DOMÁCÍ CESTOVNÍ RUCH S VYUŽITÍM GSM DAT VÝSLEDKY UNIKÁTNÍHO VÝZKUMU

Štěpán Hervert

V letech 2017–2019 probíhal unikátní výzkum příjezdového a domácího cestovního ruchu s využitím anonymizovaných dat mobilních operátorů. Projekt byl zadán Odborem cestovního ruchu MMR prostřednictvím Technologické agentury ČR ve spojitosti s výzkumným programem BETA2 a Národního centra kompetence. Bylo zjištěno, že v roce 2019 se na území České republiky účastnilo cestovního ruchu přes 75 mil. turistů, což bylo téměř o 2,3 mil. více než v roce 2017. Z toho bylo 24 mil. turistů zahraničních a přes 51 mil. tuzemců. Jednodenní výletníci v minulém roce uskutečnili v rámci turismu celkem 115 mil. jednodenních návštěv českých destinací, z toho bylo 19 mil. zahraničních a 96 mil. tuzemských jednodenních návštěv.

Shrnutí k realizaci projektu

Cestovní ruch je významným odvětvím našeho národního hospodářství, které se na tvorbě HDP dosud podílelo bezmála 3 %, na celkové zaměstnanosti dokonce 4,5 %. Jedná se pouze o přímý podíl turismu, nehledě na produkci dalších odvětví, která s turismem přímo souvisí – v multiplikaci tak turismus participuje na celkovém HDP země přibližně 6–7 %.

Z těchto důvodů je od roku 2003 pravidelně v roční periodicitě konstruován **Satelitní účet cestovního ruchu České republiky (TSA)**. Pro jeho poptávkovou stranu jsou nezbytná data o počtu a struktuře zahraničních návštěvníků ČR, trajektorii jejich cesty či délce pobytu na našem území. Údaje TSA jsou taktéž využívány Ministerstvem pro místní rozvoj (MMR) pro potřeby realizace státní politiky cestovního ruchu. Dále jsou GSM data užívána agenturou CzechTourism – především pro tvorbu a naplňování marketingové strategie. Konkrétně například v případě nastavení přesné struktury návštěvníků v rámci tzv. „Trackingu“ – marketingového výzkumu jejich chování a jejich výdajů na cestovní ruch při návštěvě ČR. Výsledky projektu mohou být zajímavé i pro mnoho dalších uživatelů statistických dat o turismu na národní či regionální úrovni.

Zmíněný projekt GSM dat navázal na šetření „Příjezdový cestovní ruch“ s využitím terénního zjišťování formou dotazníkového šetření. Nová metoda měření počtu návštěvníků s využitím **komunikačních dat mobilních operátorů** byla již v souvislosti s cestovním ruchem u nás několikrát využita, nicméně se vždy jednalo o jednorázové výzkumy návštěvnosti některých kulturních a sportovních akcí nebo konkrétní památky ve vybraném regionu. V případě nové metody sběru GSM dat však byla tato data využita plošně na celém území státu – a navíc i za segment domácích účastníků cestovního ruchu. Samozřejmě se jedná o **přísně anonymizovaná data**.

Hlavním pilířem statistik vývoje cestovního ruchu na našem území jsou ukazatele návštěvnosti **hromadných ubytovacích zařízení** cestovního ruchu, které publikuje Český statistický úřad. Tato data jsou zaměřena primárně na údaje o celkovém počtu příjezdů a přenocování zahraničních a tuzemských hostů v různém členění. Relativně nová metoda zpracování GSM dat údaje ČSÚ vhodně doplňuje v tom smyslu, že jejím prostřednictvím lze spolehlivě vymezit i **jednodenní návštěvníky** či **turisty ubytované individuálně**.¹⁾ Metoda dokáže vymezit i osoby tranzitující přes území ČR.

Nový projekt pod patronací Technologické agentury České republiky zmíněná signalizační mobilní „velká data“ zpracovával na velkokapacitním počítači sdružení RODOS. Současně byla **pracovní skupinou** složenou mj. z odborníků z ČSÚ, MMR a CzechTourism tvořena unikátní nová metodika založená na pravidelných automatických „transakcích“ mobilních telefonů k nejbližšímu vysílači na území ČR a následném zpracování těchto tzv. „velkých dat“ na velkokapacitním počítači s využitím vhodných statistických modelů.

Tvorba nové metodiky byla velmi náročná. Realizátor výstupních dat se musel postupně vypořádat s mnoha **technickými problémy**, jakými byly například přesahy jednotlivých vysílačů, vymezení osob s více než jednou SIM kartou, či naopak bez SIM karty. V neposlední řadě bylo nezbytné metodicky oddělit zahraniční či domácí návštěvníky od rezidentů, kteří se cestovního ruchu ve sledovaném období neúčastnili. Taktéž bylo potřeba eliminovat cizince, kteří byli na území ČR mimo rámec cestovního ruchu – například na základě pracovního povolení.

K výsledkům statistického šetření

Aktuálně jsou k dispozici čtvrtletní a roční údaje za období let 2017 až 2019. V České republice bylo dle výsledků zmíněného statistického šetření s využitím GSM dat v roce **2018** vykázáno celkem 73,0 mil. příjezdů turistů – zhruba

1) V malém penzionu, apartmánu, u příbuzných/známých a taktéž s využitím tzv. **sdíleného ubytování**.

stejně množství jako v roce 2017. Z toho bylo 24,0 mil. nerezidentů a 49,0 mil. rezidentů. Nicméně v roce **2019** se již jednalo o 75,3 mil. příjezdů turistů, což bylo o 3,2 % více než v roce 2018. Z toho bylo 24,1 mil. zahraničních turistů, u kterých došlo k meziročnímu nárůstu o 0,3 %, a 51,3 mil. tuzemských turistů, u kterých činil nárůst dokonce 4,6 %. Z těchto údajů plyne, že cestovní ruch byl **tažen především domácími turisty**.

Regionálně směřovalo nejvíce zahraničních turistů – včetně individuálního ubytování – do **hlavního města** – 11,3 mil. příjezdů. Jednalo se o 47 % všech příjezdů do České republiky. Zahraniční turisté dále zavítali nejvíce do **Jihomoravského kraje** – 1,9 mil. příjezdů a do **kraje Středočeského** – 1,8 mil. příjezdů.

Pokud jde o národnostní složení, nejvíce bylo registrováno turistů ze sousedního **Německa** – 4,1 mil. příjezdů, resp. 17 % z celkového počtu nerezidentů. Dále turistů ze **Slovenska** – 9,7 %, **Polska** – 7,8 %, **Ruska** – 6,9 %, a **Itálie** – 5,2 %.

Mezi **jednodenními návštěvníky** dominovali obyvatelé sousedních států, kteří opět nejčastěji zavítali do Prahy, kde generovali 7,6 mil. návštěv. Taktéž tyto výletníci velmi často směřovali za nákupy, nabídkou stravovacích zařízení či památkami do příhraničních oblastí. V **Jihomoravském kraji** se jednalo o 1,53 mil. a v **Plzeňském kraji** o 1,3 mil. jednodenních návštěv. Byli to především **Němci** – 4,3 mil. návštěv, resp. 22,4 % všech zahraničních jednodenních návštěvníků, **Slováci** – 9,0 %, **Ukrajinci** – 8,4 % a **Poláci** – 6,7 %.

Výsledky šetření GSM dat za období 2017–2019 odrážejí jedno z nejuspěšnějších období českého turismu. Bohužel velmi slibný vývoj cestovního ruchu, ale i dalších odvětví národního hospodářství, byl v roce 2020 citelně narušen **dopady pandemie covid-19**. Vysoký propad odvětví se odráží i v aktuálních statistikách ČSÚ za 1. pololetí tohoto roku, kdy bylo zaznamenáno **velmi citelné snížení počtu ubytovaných hostů** – především zahraničních. Nicméně vzhledem k tomu, že většina zařízení začala s omezováním své nabídky až v průběhu 1. dekády března, se celkové příjezdy za 1. pololetí meziročně snížily „jen“ o 58,1 %, z toho příjezdy zahraničních hostů dokonce o 68 %. V absolutním vyjádření bylo vykázáno 4,1 mil. příjezdů, z toho 1,6 mil. příjezdů nerezidentů (↓47,5 %) a 2,5 mil. rezidentů (↓48,4 %).

Česká republika však vlastní obrovský potenciál přírodních i kulturních zajímavostí a různorodých možností turistických aktivit. Proto se drtivá většina odborníků na problematiku cestovního ruchu domnívá, že toto stále perspektivní odvětví, byť bylo snad nejvíce ze všech sektorů národního hospodářství zasaženo nezbytnými bezpečnostními opatřeními vlády, opět začne zotavovat a pomalu ale jistě bude mířit k číslům v „předcovidovém“ období. Významnou roli v restartu odvětví sehraje i podpůrná opatření pro podnikatele ve službách cestovního ruchu, nejen v gesci MMR. Nastartovat turismus pomáhá také agentura CzechTourism, která se kromě prezentace ČR na zahraničních trzích snaží pomoci, ve spolupráci s regionálními destinačními společnostmi a dalšími partnery, i kampaní „Světové Česko“, zaměřenou na podporu domácího cestovního ruchu.

*Ing. Štěpán Hervert
Odbor cestovního ruchu
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*

ENGLISH ABSTRACT

Incoming and home tourism with the use of GSM data: Results of a unique survey, by Štěpán Hervert

Using anonymized data from mobile operators, a unique survey of incoming and home tourism was carried out in the years 2017 to 2019. The project was assigned by the Department of Tourism of the Ministry of Regional Development of the Czech Republic and the Technological Agency of the Czech Republic (in connection with the research programme BETA2 and the National Centre of Competence). It was found out that more than 75 million tourists were involved in incoming and home tourism in the Czech Republic in 2019, which was 2.3 million more than in 2017. Of these, 24 million were foreigners and over 51 million were locals. Day trippers accounted for 115 million visitors to Czech destinations, of whom 19 million were foreigners and 96 million were locals.